

Autorka bakalářské práce: Jana Pačísková

Název bakalářské práce: OPAC systému ALEPH

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Eva Bratková, Ph.D.

Návrh klasifikace: Velmi dobře

V Praze, dne 8. 9. 2010

Hodnocení

Bakalářská práce Jany Pačískové je věnována aktuálnímu a zajímavému tématu – analýze a hodnocení systému OPAC knihovnické aplikace ALEPH. Autorka si z nabídky ÚISK téma vybrala sama, měla silnou motivaci, se systémem byla blíže obeznámena, absolvovala totiž školní praxi v Krajské knihovně Karlovy Vary (KKKV) a měla i později možnost přístupu do některých (veřejnosti uzavřených) modulů této aplikace a také do její interní dokumentace. (Domnívám se, že motivace mohla být stručně uvedena v předmluvě).

Východiskem zpracování se stalo studium vybrané relevantní literatury. Jádro práce je pak postaveno především na rozboru a hodnocení OPACu aplikace ALEPH na příkladu dvou knihoven. S výběrem 2 reprezentantů lze na úrovni bakalářské práce souhlasit. Autorka zpracovala práci zcela sama, ve standardní době školního roku si nevyžádala žádné konzultace. Jsem proto překvapena, že mi v předmluvě na s. 9 děkuje za pomoc. Ocitla jsem tak spíše v roli oponentky práce. Nicméně konstatuji, že autorka si dovedla s přípravou práce poradit na solidní úrovni, snažila se dodržet stanovené zadání. Nevyhnula se však jistým úskalím a formálním chybám, o kterých se zmiňuji v hodnocení. Oceňuji zájem autorky o danou problematiku a píli, kterou uplatnila při zpracování tématu.

Autorka provedla základní bibliografickou a informační přípravu, o čemž vypovídá, mimo jiné, i závěrečný seznam použité literatury čítající 27 záznamů titulů odborné literatury a dalších informačních zdrojů. Jeho prezentace na s. 74-76 je na vcelku slušné úrovni, nicméně zahrnuje některé formální chyby, které uvádím na konci posudku. Základní chybou jinak je, že většina záznamů v seznamu postrádá, s ohledem na deklarovaný citační styl (harvardský), datum za vstupním prvkem (datum ale je přítomno v citacích lokalizovaných v závorkách v průběhu textu). Problémem v několika případech je vstupní prvek (u hesel z databáze TDKIV, ta jsou autorizovaná, a měla být tudíž uvedena pod svým autorem).

Hlavní text práce, který má nadlimitní stránkový rozsah, je logicky uspořádán do 4 kapitol, přičemž poslední zahrnuje také stručné závěrečné zhodnocení. Závěrečná kapitola je integrální součástí textu, a proto měla být také očíslována.

Do úvodní kapitoly (I) se autorka rozhodla zařadit informace o hlavních pojmech, funkcích online katalogu a principech OPACů. To schvaluji. Za zbytečné pak pokládám zařazení podkapitoly 1.3 k historii OPACů. Autorka historii zařadila navíc oproti zadání práce. Text práce tak narostl a autorce se stejně nepodařilo postihnout dostatečně celý vývoj (např. na s. 13 se hovoří o 3 generacích, třetí však není popsána a nakonec je přímo připojena tzv. „nová generace“, jejíž popis a osvětlení místy vážnou). K této kapitole mám následující námítky. Na s. 10 je zmatečně uvedena definice termínu „katalog“, resp. „knihovní katalog“ s tím, že bibliografická citace ale míří k termínu OPAC! Definice termínu OPAC z TDKIV se z textu ztratila. Autorkou obou definic je Marie Balíková, jejíž jméno tedy mělo uvedeno jako vstupní prvek. Čekala bych také komentář k rozdílu definice OPACu M. Balíkové a definice Ch. Hildretha, kterou autorka uvedla také na s. 10. Mezi nimi je docela velký rozdíl. Na s. 18 není taktéž v bibliografické citaci uveden autor jiného hesla Jiří Potáček. Dále je v této kapitole jen velmi stručně představena problematika booleovského modelu vyhledávání (není

např. pojednáno o nevýhodách tohoto modelu, které jsou v literatuře popsány). Autorka tak mohla lépe analyzovat a vyhodnotit zabírané OPACy. Formální námitku je nutno vznést k některým obrátům autorky, např. na s. 19 (v online katalogích... „zda hledat klíčové slovo, přesnou frázi“ – správně má být „zda vyhledat podle klíčového slova, přesné fráze“, v katalogu totiž vyhledáváme záznamy, nikoliv klíčová slova aj.). Již v této kapitole se často v určitých kontextech namísto termínu „vyhledávat“ vyskytuje zástupně termín „hledat“ a jeho varianty. Na s. 20 je například nesprávně použit termín „hledané termíny“ (nehledáme termíny ale záznamy) – korektní termín, který je i v souladu s databází TDKIV je termín „vyhledávací termín“, popř. „vyhledávací výraz“ nebo „vyhledávací slovo“. Námitku bych vnesla také vůči sdělení (na s. 19), že v knihovnách je častou možností „hledání v deskriptorech“ (využívají se v katalogích veřejných knihoven tezaury deskriptorů?). Na s. 21 by bylo zapotřebí doplnit do citací konkrétní strany, na kterých se citovaná myšlenka či tvrzení vyskytuje (to je povinnost). Nevhodně je také (na stejné straně) užito termínu „terminály“ (v rámci online katalogů), možná autorka myslela „monitory“?

Druhá kapitola je věnována systému ALEPH a jeho OPACu. Autorka předkládá popis na základě interní dokumentace systému, dané reálie jsou představeny v zásadě správně. Domnívám se však, že některé pasáže mohly být i stručnější. Obsahově k textu nemám zásadní námitky, ale opět zdůrazním nevhodné používání termínů. Ukázkově: na s. 29 („vyhledávání zkrácených slov“ namísto „vyhledávání podle zkrácených slov“, „vyhledávané slovo“ namísto „vyhledávací slovo“), na s. 31 (kde jsou představeny způsoby dotazového vyhledávání, autorka střídavě v jednom kontextu užívá termíny „základní hledání/základní vyhledávání“, „hledání z více polí/vyhledávání z více polí“, „hledání z víceází/vyhledávání z víceází“ aj.), na s. 32 (opět nevhodný termín „hledané slovo“ namísto „vyhledávací slovo“ nebo „vyhledávací termín“; tato chyba se vyskytuje na mnoha jiných stránkách textu, také v kapitole 3). Na s. 36 není v bibliografické citaci taktéž uveden autor hesla Jan Švejda.

Třetí kapitola je jádrová. Autorka představuje výsledek podrobné analýzy OPACů aplikace ALEPH na příkladu NK ČR a KKKV. Autorka se snažila o maximum, popisy jsou velmi detailní. Oceňuji zasvěcenost a také uplatnění kritických poznámek autorky k analyzovaným systémům. Kromě vyhledávacího procesu, které bylo akcentováno v zadání práce, zařadila autorka i popisy uživatelského rozhraní a řady nadstavbových služeb. Vlastní problematika vyhledávacího procesu v textu tak trochu zaniká. Testování vyhledávání (v souladu se zadáním prozatím pouze v rovině subjektivní) není dobře nastaveno. Autorka si zvolila několik málo velmi jednoduchých rešeršních úloh tak, aby jí to tzv. „vyšlo“. I proto došla k závěru (na s. 70), že „vyhledávání ... funguje relativně dobře“. Opak je ale pravdou, uživatelé narážejí v přísně booleovském režimu OPACu aplikace ALEPH na řadu potíží (u některých úloh záplava výsledků, u jiných často nulové výsledky vyhledávání aj.). Na s. 52 je pravděpodobně chybně uveden rešeršní dotaz „biologie OR příroda“ (všude jinde „biologie a přírodověda“). Popis OPACu je doprovázen celkem 33 obrázky (spočítala pracně vedoucí práce!). Jsou vcelku vhodně vybrány, ovšem autorka se dopustila velké formální chyby. Všechny obrázky „visí ve vzduchoprázdnu“ (jsou tedy jakousi dekorací textu). Nejsou očíslovány a v textu se nevyskytují v podstatě žádné odkazy na ně (typu „viz obr. č. X“). V některých situacích uživatel může být dokonce zmaten, v lepším případě musí delší dobu pátrat, k čemu se obraz vztahuje. Výsledky analýzy jsou jinak vhodně vyhodnoceny v závěrečné podkapitole 3.14. Možná se tento text mohl stát i součástí celkového závěru práce. Ten totiž je hodně stručný – jde spíše o formu resumé.

Bakalářská práce je (mimo výše uvedené výhrady) po formální a stylistické stránce připravena na slušné úrovni, autorka ale při závěrečné redakci neodhalila určité množství gramatických chyb a překlepů. Uvádím je v seznamu za hodnocením.

Závěrem konstatuji, že práce J. Pačíkové v zásadě splnila zadaný úkol s výhradami uvedenými výše v textu. Autorka prokázala schopnost samostatného přístupu ke zpracovávané látce. Má určitě, v případě zájmu, připraven „terén“ k realizaci objektivnějšího průzkumu tohoto OPACu v další práci. Práci doporučuji k obhajobě jako celek a navrhuji ji z důvodu připomínek klasifikovat jako **Velmi dobrou**.

E. Bratková, v. r.

Chyby a překlepy v textu:

- s. 5 abstrakt, první věta, chybně zapsané slovo „integruvaného“
- s. 10 výčet 1, druhá věta, chybí čárka v souvětí za slovem „texty“ před podřadicí spojkou „a ... tak“ (následkový vztah)
- s. 10 odst. poslední, druhá věta, chybí čárka v souvětí za řetězcem „atd.“ před podřadicí spojkou „a ... tedy“ (následkový vztah)
- s. 14 odst. 4, poslední věta, chybí čárka v souvětí za slovem „standardy“ (oddělení vložené vedlejší věty)
- s. 15 odst. 2, poslední věta, anglický termín „human-computer-interaction“ by měl být v české větě zapsán česky (viz TDKIV „komunikace člověk-počítač“ nebo báze AUT „interakce člověk-počítač“)
- s. 23 odst. 4, poslední věta, chyba ve shodě podmětu a přísudku: společnost ... „Leeds Equity Partners tehdy zaplatili“ (správně zaplatila; nelze spojovat přísudek s anglickým slovem „Partners“)
- s. 24 odst. 1, druhá věta, v české větě nekorektně zapsané (česko-slovensky) jméno knihovny v Košicích (správně Státní vědecké knihovny v Košicích)
- s. 25 odst. 3, poslední věta, přídavné jméno „MARCovský“ je vytvořeno zcela proti duchu a zásadám gramatiky českého jazyka, pro odbornou práci nutno použít obrat „formáty MARC“ či lépe „formáty typu MARC“
- s. 25 odst. 4, chybí čárka v souvětí za slovem „souvisejících“ před vedlejší větou
- s. 27 odst. 4, první věta, ukončena nekorektně 2 tečkami
- s. 27 odst. 6, druhá věta, chybí čárka v souvětí za řetězcem „apod.“ (ukončení vedlejší věty)
- s. 29 odst. 3, číslovky řádu tisíců (1000, 5000 aj.) jsou na této straně zapsány bez mezery ve srovnání se zápisem číslovky s mezerou na s. 39 (300 000); nutno sjednotit, nejlépe s pevnou mezerou (korektní i podle pravidel ČJ)
- s. 33 odst. 3, první věta, v souvětí musí být čárka za slovem „prvky“ před vedlejší větou
- s. 38 odst. 1, druhá věta, v souvětí musí být čárka za slovem „SCHRÁNKA“ před vedlejší větou
- s. 38 odst. 4, druhá věta, v souvětí musí být čárka za slovem „znamená“ před vedlejší větou
- s. 42 odst. 2, čtvrtá věta, nadbytečná částice „se“
- s. 45 odst. 1, druhá věta, chybně zapsané slovo „oline“
- s. 51 odst. 2, první věta, chybí čárka v souvětí za slovem „záznamů“ před hlavní větou
- s. 57 odst. 1, první věta, v souvětí musí být čárka za slovem „používají“
- s. 71 odst. 3, druhá věta, gramatická chyba ve slově „tématická“ (správně tematická)

Seznam použité literatury (podle ČSN ISO 690):

Adresní – nutno popsat pod autorem hesla

OPAC – nutno popsat pod autorem hesla; termín [on-line] je zapsán odlišně ve srovnání s jinými záznamy

OPÁLKOVÁ – citační datum je zapsáno v nesprávném pořadí

Proprietary – před názvem zdrojové encyklopedie chybí částice In (srv. s heslem WIMP)

Statement – záznam je zapsán jinou velikostí písma

Uživatelské rozhraní – nutno popsat pod autorem hesla

Erzmet